

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

КРИМІНОЛОГІЧНА АСОЦІАЦІЯ УКРАЇНИ

УНІВЕРСИТЕТ АНГЛІЯ РАСКІН

ПРАЗЬКИЙ ІНСТИТУТ ДОСЛІДЖЕНЬ З ПИТАНЬ БЕЗПЕКИ (PSSI)

ЧЕСЬКЕ КРИМІНОЛОГІЧНЕ ТОВАРИСТВО

ХАРКІВСЬКИЙ МІСЬКИЙ ОСЕРЕДОК ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ
«ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА»

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА ТА КРИМІНОЛОГІЇ У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ КРИМІНАЛЬНОЇ ЮСТИЦІЇ

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
Міжнародної науково-практичної конференції**

(19 травня 2016 року, м. Харків, Україна)

ХАРКІВ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
2016

УДК 343.2/.7
ББК 67.408
А43

*Друкується згідно з рішенням оргкомітету
за дорученням Харківського національного університету внутрішніх справ
від 22.03.2016 № 26;
згідно з рішенням правління Кримінологічної асоціації України
від 17.03.2016 № 5.*

Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі реформування кримінальної юстиції : зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (19 трав. 2016 р., м. Харків, Україна) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Кримінол. асоц. України ; Ун-т Англія Раскін ; Праз. ін-т дослідж. з питань безпеки (PSSI) ; Чес. кримінол. т-во ; Харків. міськ. осередок гром. орг. «Всеукр. асоц. кримін. права». – Харків : ХНУВС, 2016. – 192 с.

У збірнику представлені тези наукових доповідей учених, фахівців із кримінального права та кримінології, здобувачів, ад'юнктів, аспірантів та слухачів з України, США, Великої Британії, Західної Австралії, Іспанії, Білорусі, присвячені проблемам протидії злочинності та боротьби з нею, вдосконалення національного законодавства, його наближення до кращих європейських стандартів.

УДК 343.2/.7
ББК 67.408

Публікації наведено в авторській редакції. Оргкомітет не завжди поділяє погляди авторів публікацій.

За достовірність наукового матеріалу, професійного формулювання, фактичних даних, цитат, власних імен, географічних назв, а також за розголошення фактів, що не підлягають відкритому друку, тощо відповідають автори публікацій та їх наукові керівники.

Електронна копія збірника безоплатно розміщується у відкритому доступі на сайті збірника наукових праць «Вісник Кримінологічної асоціації України» (<http://www.visnikkau.org>), а також у репозиторії ХНУВС (<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).

MINISTRY OF INTERNAL AFFAIRS OF UKRAINE

KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY OF INTERNAL AFFAIRS

CRIMINOLOGICAL ASSOCIATION OF UKRAINE

ANGLIA RUSKIN UNIVERSITY

PRAGUE SECURITY STUDIES INSTITUTE (PSSI)

CZECH CRIMINOLOGICAL SOCIETY

KHARKIV CITY CENTER OF PUBLIC ORGANIZATION
«UKRAINIAN CRIMINAL LAW ASSOCIATION»

TOPICAL PROBLEMS OF CRIMINAL LAW AND CRIMINOLOGY IN THE LIGHT OF CRIMINAL JUSTICE REFORMING

**COLLECTION OF ABSTRACTS
of the International scientific and practical conference**

(May 19, 2016, Kharkiv, Ukraine)

KHARKIV
KHARKIV NATIONAL UNIVERSITY OF INTERNAL AFFAIRS
2016

UDC 343.2/.7
BBC 67.408
T75

Published according to the decision of the Organizing Committee by the authorization of Kharkiv National University of Internal Affairs dated from March 22, 2016 No. 26; according to the resolution of the Board of Criminological Association of Ukraine dated from March 17, 2016 No. 5.

Topical Problems of Criminal Law and Criminology in the
T75 Light of Criminal Justice Reforming : coll. of abstracts of the
Internat. scient. and pract. conf. (May 19, 2016, Kharkiv,
Ukraine) / MIA of Ukraine, Kharkiv Nat. Univ. of Int. Affairs ;
Criminol. Assoc. of Ukraine ; Anglia Ruskin Univ. ; Prague
Security Studies Inst. (PSSI) ; Czech Criminol. Soc. ; Kharkiv
City Center of Pub. Org. «Ukrainian Criminal Law Association».
– Kharkiv : KhNUIA, 2016. – 192 p.

The collection contains reports of scholars, specialists in the
fields of criminal law, criminology, post-graduate students, seekers of
higher educational establishments of Ukraine, Great Britain, USA,
Western Australia, Spain, Belarus, which are devoted to the issues of
crime counteraction and combating, improvement of the national
legislation, its approach to the best European standards.

UDC 343.2/.7
BBC 67.408

Publications are presented in author's edition. The Organizing Committee does not always share the authors' opinion.

The authors of publications and their scientific supervisors have responsibility for authenticity of the scientific material, professional formulation, actual data, citation, proper names, geographic names, as well as the disclosure of facts, which are not for open press, etc. E-copy of the collection can be accessed online free of charge on the web-sites of the collection of scientific papers «Вісник Кримінологічної асоціації України» («Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy» – «Bulletin of Criminological Association of Ukraine»;
<http://www.visnikkau.org>) and of the KhNUIA Repository
(<http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/>).

Євген Олександрович ПИСЬМЕНСЬКИЙ,

доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри загальноюридичних дисциплін
Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, Суми, Україна

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОЦІНКА ЗАПОДІЯННЯ ТВАРИНАМИ ШКОДИ ЖИТТЮ ЧИ ЗДОРОВ'Ю ОСОБИ

У вітчизняній практиці застосування КК України є поширеними випадки, за яких шкода життю чи здоров'ю особи заподіюється тваринами. При цьому в одних випадках мова йде про їхнє використання як знаряддя вчинення умисного злочину, а в інших – про необережне спричинення шкоди в результаті порушення певних правил поводження з тваринами.

Використовуючи тварину з метою заподіяння фізичної шкоди людині, винна особа усвідомлює її властивості як знаряддя, за допомогою якого вона намагається досягти злочинного результату. Зазвичай застосування такого знаряддя відбувається у вигляді нацькування тварини на іншу особу. У такому разі певна тварина за своїми вражаючими властивостями може мало чим відрізнятися, скажімо, від зброї.

Прикладів посягань на життя чи здоров'я особи з використанням тварини як знаряддя злочину вітчизняна практика знає чимало. *Так, особа, маючи намір спричинити тілесні ушкодження, подала команду голосом для нападу належному їй собаці та нацькувала його на потерпілу. Виконуючи команду, собака напав на неї та вкусив за обличчя під лівим оком. Унаслідок цих дій потерпілій були заподіяні тілесні ушкодження у виді синця та поверхневої рани на повіках лівого ока з переходом у скроневу область, які належать до легких тілесних ушкоджень* [1].

Разом з тим тварина може заподіювати шкоду життю чи здоров'ю особи, ставлення особи до спричинення якої є необережним. Йдеться передусім про випадки порушення правил утримання тварин.

Тварини є особливим об'єктом цивільних прав, на який поширюється правовий режим речі (ст. 180 ЦК України). Дикі звірі, службові собаки та собаки бійцівських порід визнаються до того ж джерелом підвищеної небезпеки (ст. 1187 ЦК України).

ЦК України у ст. 319 забороняє власникам використовувати право власності на шкоду правам, свободам та гідності громадян, інтересам суспільства. Усвідомлення цього власником і здійснення свого права власності лише в межах та порядку, встановленому законом, є необхідним для забезпечення інших людей від негативних наслідків, які може спричинити недбале використання свого права власності на тварину (передусім собаку) господарем [2].

Характерною рисою тварин як особливого об'єкта цивільних прав є наявність передбачених законом правил поводження з ними. На сьогодні таким законом є Закон України від 21 лютого 2006 р. «Про захист тварин від жорстокого поводження» (далі – Закон), однією з вимог якого є встановлений для особи, яка супроводжує тварину, обов'язок забезпечити безпеку оточуючих людей і тварин від заподіяння шкоди супроводжуваною домашньою твариною.

Порушення врегульованого правом режиму володіння та користування тваринами слушно тягне

настання юридичної відповідальності, передусім цивільної та адміністративної. Щодо кримінальної відповідальності, то вона так само має наставати щодо власників тварин у випадку заподіяння шкоди об'єктам кримінально-правової охорони. При цьому В. О. Навроцький відносить до суб'єктів відповідних злочинів не лише власників тварин, а й загалом осіб, які зобов'язані контролювати поведінку тварини за родом діяльності (дресировальник, доглядач) або через їхню попередню поведінку (наприклад, якщо особа прикармлювала диких чи безпритульних тварин) [3, с. 590–591].

Аналіз судової практики засвідчує, що порушення правил утримання тварин, результатом якого є спричинення шкоди життю чи здоров'ю особи, здебільшого кваліфікується за ст. 119 або ст. 128 КК України відповідно. *Наприклад, як установив суд, особа в нічний час вигулювала свого собаку породи ротвейлер без намордника та повідка, у результаті чого собака вирвався та став кусати потерпілого за різні частини тіла, спричинивши тяжкі тілесні ушкодження, від яких той помер у лікарні. За твердженням суду, як власник собаки потенційно небезпечної породи, ця особа мала можливість передбачити можливість настання шкідливих наслідків своєї бездіяльності (невжиття заходів щодо тримання собаки в наморднику та на повідку), але легковажно розраховуючи на їхнє відвернення, не попередила можливість безконтрольного нападу собаки на потерпілих. З огляду це діяння підсудного отримало кваліфікацію як вбивство, вчинене з необережності* [4].

Незважаючи на певну усталеність практики застосування КК України із зазначеного питання, при притягненні винних до кримінальної відповідальності за порушення правил утримання домашніх тварин можуть виникати серйозні труднощі. Отже, свого часу з'явилась, але не була реалізована, законодавча ініціатива про встановлення самостійної підстави кримінальної відповідальності власників домашніх тварин за порушення правил їхнього утримання, наслідком чого є спричинення шкоди здоров'ю іншим особам або їхня смерть.

Проблема полягає в тому, що позиції фахівців із кваліфікації спричинення злочинної шкоди тваринами внаслідок порушення правил їхнього утримання суттєво різняться. На переконання одних дослідників, чинний КК України не містить норми, яка б передбачала відповідальність за порушення правил утримання тварин, наслідком якого стало тілесне ушкодження або смерть людини. На думку інших, бездіяльність, яка полягає у відсутності належного контролю за тваринами, невтручання в їхню поведінку з боку того, хто міг забезпечити оточуючих від агресивної тварин, цілком охоплюється ст. 128 і ст. 119 КК України.

До того ж через суперечливість поглядів щодо розуміння причинного зв'язку у кримінальному праві існує цілком реальна можливість для того, щоб заперечувати наявність цієї ознаки при порушенні правил утримання тварин і настанні суспільно небезпечних наслідків у вигляді заподіяння шкоди життю чи здоров'ю людини. Сказане набуває істотного значення в контексті відомого конституційного імперативу «усі сумніви – на користь обвинуваченого», що відіграє при застосуванні кримінального закону не менш вагому роль, ніж у кримінальному процесі. У зв'язку з цим кілька років тому ми озвучували пропозицію про встановлення відповідальності за порушення правил утримання тварин, що призвело до заподіяння середньої тяжкості або тяжких тілесних ушкоджень, а також смерті людини, в окремій статті (статтях) КК України [5].

Не менш значущою проблемою є кримінально-правова оцінка діянь у ситуаціях, за яких шкода життю чи здоров'ю особи заподіюється безпритульними тваринами – домашніми тваринами, що залишилися без догляду людини або утворили напіввільні угруповання та здатні розмножуватися поза контролем людини.

Зокрема, не є одиничними випадки, коли особа зазнає шкоди здоров'ю через укуси безпритульних собак. Для запобігання таким ситуаціям Закон (ст. 24) встановлює, що собаки, незалежно від породи, належності та призначення, у тому числі й ті, які мають нашійники з номерними знаками і намордники, але знаходяться без власника на вулицях, площах, ринках, у скверах, садах, на бульварах, пляжах, у громадському транспорті, дворах та інших громадських місцях, вважаються безпритульними і підлягають вилу. При цьому обов'язок забезпечити відлов, тимчасове утримання та регулювання чисельності бродячих тварин покладається на місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування (ст. 16 Закону України від 6 квітня 2000 року «Про захист населення від інфекційних хвороб»).

З урахуванням викладеного виникає питання: чи утворює підставу кримінальної відповідальності бездіяльність службових осіб місцевих органів виконав-

чої влади та органів місцевого самоврядування у разі невиконання (неналежного виконання) обов'язку із відлову, тимчасового утримання та регулювання чисельності бродячих тварин, якщо ця тварина заподіяла шкоду життю чи здоров'ю особи?

Аналіз КК України дозволяє зробити висновок, що одним із варіантів оцінки такого діяння є його кваліфікація за ст. 367, що передбачає відповідальність за службову недбалість. Потрібно, однак, врахувати, що обов'язковою ознакою об'єктивної сторони цього складу злочину є суспільно небезпечні наслідки у вигляді істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб. І встановлення справжнього змісту цієї ознаки може стати на заваді такого підходу до кваліфікації. Одні фахівці з цього приводу переконують у можливості розуміння під істотною шкодою як результату вчинення службової недбалості наслідків нематеріального характеру, зокрема в частині порушення права на життя чи здоров'я з урахуванням обставин конкретного кримінального провадження [6, с. 502–503]. Водночас інші небезпідставно заперечують кримінально-правову оцінку невиконання службовою особою своїх обов'язків через несумлінне ставлення до них, що потягнуло заподіяння шкоди життю або здоров'ю особи [7, с. 102].

У разі порушення нормативного припису щодо, наприклад, відлову бродячих тварин не можна також виключати його кваліфікацію за ст. 325 КК України, але лише якщо в результаті такого порушення було спричинене або завідомо могло бути спричинене поширення епідемічних, інших інфекційних захворювань та масових неінфекційних захворювань. Якщо ж такі наслідки не мали місце, кримінальна відповідальність при заподіянні шкоди життю чи здоров'ю особи безпритульною твариною не наставатиме.

Таким чином, шкода, заподіяна життю чи здоров'ю особи безпритульними тваринами, не завжди може викликати належне правове реагування, а отже, відповідне питання становить проблему, що потребує наукового розв'язання, та заслуговує на комплексне дослідження.

Список використаних джерел

1. Вирок Судацького міського суду Автономної Республіки Крим від 24 трав. 2013 р. у справі № 118/576/13-к [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/31388830>.
2. Головченко В. Закон і культура собаківництва [Електронний ресурс] / Валентин Головченко, Андрій Потьомкін // Юридичний вісник України. – 2005. – № 51. – Режим доступу: <https://pro.zakon-informativ.info/index.php/component/lica/?base=1&id=273267&menu=393995&view=text>.
3. Навроцький В. О. Основи кримінально-правової кваліфікації: навч. посіб. / В. О. Навроцький. – Київ: Юрінком Інтер, 2006. – 704 с.
4. Вирок Каховського міськрайонного суду Херсонської області від 14 черв. 2013 р. у справі № 1/2113/50/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/47040877>.
5. Дудоров О. Порушення правил утримання тварин: кримінально-правовий аспект проблеми [Електронний ресурс] / Олександр Дудоров, Євген Письменський, Андрій Данилевський // Юридичний вісник України. – 2010. – № 20. – Режим доступу: <http://законь.com/6459-porushennya-pravil-utrimannya-tvarin-kriminalno.html>.
6. Кримінальне право України. Особлива частина: підручник / [Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.]; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. – 5-ге вид., перероб. і допов. – Харків: Право, 2015. – 680 с.
7. Марін О. К. Потенційні проблеми застосування норм про злочини у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг / О. К. Марін // Забезпечення єдності судової практики у кримінальних справах в контексті подій 2013–2014 років в Україні: Міжнар. симпозіум. – Київ: ВАІТЕ, 2014. – С. 98–102.

Одержано 18.04.2016